PERE FERRERONS I QUITÈRIA GUIVERNAU, PAPERS D'UNA VIDA

Josep Santesmases i Ollé

INTRODUCCIÓ

Al llarg de la vida, les persones generem un seguit de documents que, en cas de ser conservats més enllà de la mort, seran el testimoni de la nostra existència. Com més documentació conservada, més podrem copsar la vida d'una persona: en quin context va viure, quina fou la seva activitat, quines relacions humanes va establir, quina situació social va ostentar, quines creences, ideologia i comportaments va observar, etc. La destrucció de documentació relacionada amb cada persona concreta comporta l'anorreament de la memòria escrita de la seva existència. La destrucció documental no ha estat únicament una característica de les grans convulsions i guerres d'aquest país. Per aquest motiu s'han destruït arxius oficials: els de l'Església, els municipals, els de diferents àrees de govern. Però cada dia es destrueixen documents que mereixen ser conservats. Això succeeix en la intimitat de les llars, en què es malmet documentació familiar interessant. Abans de procedir a desfer-se d'aquest tipus de documentació, seria recomanable consultar un arxiver o historiador i, en cas de no voler-la conservar, cedir-la a un arxiu o centre d'estudis.

El document personal i familiar ha estat l'expressió dels actes més importants d'una vida: el bateig, els documents de servei a la milícia, els capítols matrimonials, el casament, el bateig dels fills, el testament, els contractes, els rebuts, les cartes, etc. La suma de documentació personal no serveix només per descriure individualment una vida, sinó per situar-la en el context de la societat de l'època en què s'ha viscut.

Això és el que intentarem fer en l'article que segueix, centrats en la persona de Pere Ferrerons Vives i en la de la seva muller Quitèria Guivernau Julibert. Pere Ferrerons era

nascut a Masllorenç l'any 1790, fill de Pere i de Teresa [1] i era pagès com el seu pare. La seva descripció física era la següent:

> [...] su estatura cinco pies quatro pulgadas tres líneas[2] [...] Sus señales: Pelo y cejas castaño. Frente grande. Ojos pardos: Boca grande: Nariz afilada. Barba lampiño.[3]

Aquesta narració dels trets físics, escrita en un document oficial, era com una mena de fotografia de carnet actual. Quitèria Guivernau era del Vendrell, si bé abans del casament residia a Vilanova i la Geltrú.

LA GUERRA DEL FRANCÈS

Pere Ferrerons va participar en la Guerra del Francès com a soldat voluntari en el "Regimiento Infanteria Cazadores de Cataluña". Va entrar-hi el 30 de març de 1812 a Vilafranca del Penedès. No sabem res més de la seva participació en la guerra, tan sols que una vegada acabada, el gener de 1815, li era concedida una pensió de trenta rals de billó mensuals en ser considerat invàlid. Aleshores tenia 25 anys[4]. La condició de soldat invàlid amb dret a una pensió serà motiu per a ser sotmès al control de la seva conducta política. Ho veurem més endavant en dos moments de la seva vida.

CAPÍTOLS MATRIMONIALS

Pere Ferrerons i Quitèria Guivernau van fer capítols matrimonials el 20 de desembre de 1816.[5] Per una banda Teresa Vives i Josep Ferrerons, mare i germà de Pere Ferrerons, donaven 350 lliures (moneda barcelonesa) i una caixa amb la següent roba:

- 10 camises de bri amb mànigues de tela
- 3 canes de tovallons
- 4 llençols
- 2 parells de coixineres (unes d'indianes i les altres de cotó i fil)
- 1 vestit de vellut

---

[1] La documentació emprada procedeix de la família Rabadà de Vila-rodona.

[2] Si no ens hem errat, devia mesurar uns 1,60 metres. L'alçada de les persones era sensiblement inferior a l'actual. En el nostre treball "La lleva del 1904 a Vila-rodona". *Quaderns de Vilaniu*. Núm. 22. Valls: Institut d'Estudis Vallencs (1992), detallaven la mitjana d'alçada dels nois reclutats aquell any, que era de 1,62. Per tant, de 18 *quintos*, 8 no sobrepassaven 1,60 m, i només un sobrepassava el metre setanta.

[3] Barbamec. Dit de l'home que no té pèl a la cara.

[4] Document oficial amb una part del text imprès, signat el 24.2.1815. Còpia, feta el 17.5.1827, d'un altre document del 20.2.1815.

[5] Còpia dels capítols del 23.1.1841.

D.n Fran.co Ramon de Eguia y Letona, Teniente General de los Reales Exercitos, del Consejo de Estado, y Secretario de Estado y del Despacho universal de la Guerra de España e Yndias.

Por quanto el Rey se ha servido conceder retiro de Inválido disperso en Mas Llorens dependiente de la Capitania General de Cataluña a Pedro Ferrerons Soldado del Regimiento Infanteria Cazadores de Cataluña con el haber de treinta reales de vellon al mes que le corresponden como a Soldado retirado en clase de disperso — " — " — " — "

y que ha de gozar á razon de doce pagas al año durante su vida, justificando cada tres meses su existencia por certificacion de la Justicia ó Alcalde del pueblo en que resida, firmada tambien del Cura Párroco, y recogida en la Contaduria del Exército donde se le forme su asiento en virtud de esta Cédula. Por tanto ordena S. M. que presentándose con ella por sola esta vez al Intendente del Exército que corresponda de la órden para que se tome razon en la Contaduria, y en ella se le forme su asiento con las condiciones que prescribe el Reglamento, y esta Cédula deberá quedar original en la Contaduria, y se dará á la parte por el Contador certificacion de habersele formado su asiento, con expresion de su filiacion y señas para que con ella acuda á la Justicia del pueblo donde se establece; abonándosele el goce de sueldo desde que acredite haberle cesado en su anterior destino; y tambien ordena S. M. se le pague el haber correspondiente á treinta dias por razon del viage, si el interesado no se halla en el destino que le señala esta Cédula, ó que ya le hubiese percibido anteriormente. Y paraque todo lo expresado se execute doy la presente en Madrid a veinte y ocho de Enero de mil ochocientos y quince = Eguia =

FILIACION. Pedro Ferrerons hijo de Pedro — y de Theresa Ferrer natural de Mas Llorens — dependiente del Corregimiento de Villafranca — en Cataluña — y avecindado en su Pueblo — con oficio de Labrador — estado soltero — su estatura cinco pies quatro pulgadas tres lineas; edad al presente 25 años S. N. C. A. N. Sus señales: Pelo y cejas castaño. Frente grande. Ojos pardos. Boca grande. Nariz afilada. Barba lampiño. Barcelona 21 de Febrero — de 1815 = Pase esta Real Cedula a la Contaduria pral de este Exercito y Prdo para los fines que S. M. manda. Como Yntendente Interino por S. M. = Andres de Yanez =

Concuerda con la original que queda en esta Contaduria de Exército de mi cargo, y se dá al interesado para su gobierno: con la advertencia que le queda formado el asiento que en la misma se expresa. Barcelona 21 de Feb.o de 1815.

Fran.co de Abarruzea

❑ Concessió de "retiro de Inválido" a Pere Ferrerons. Gener-febrer de 1815 (1a part).

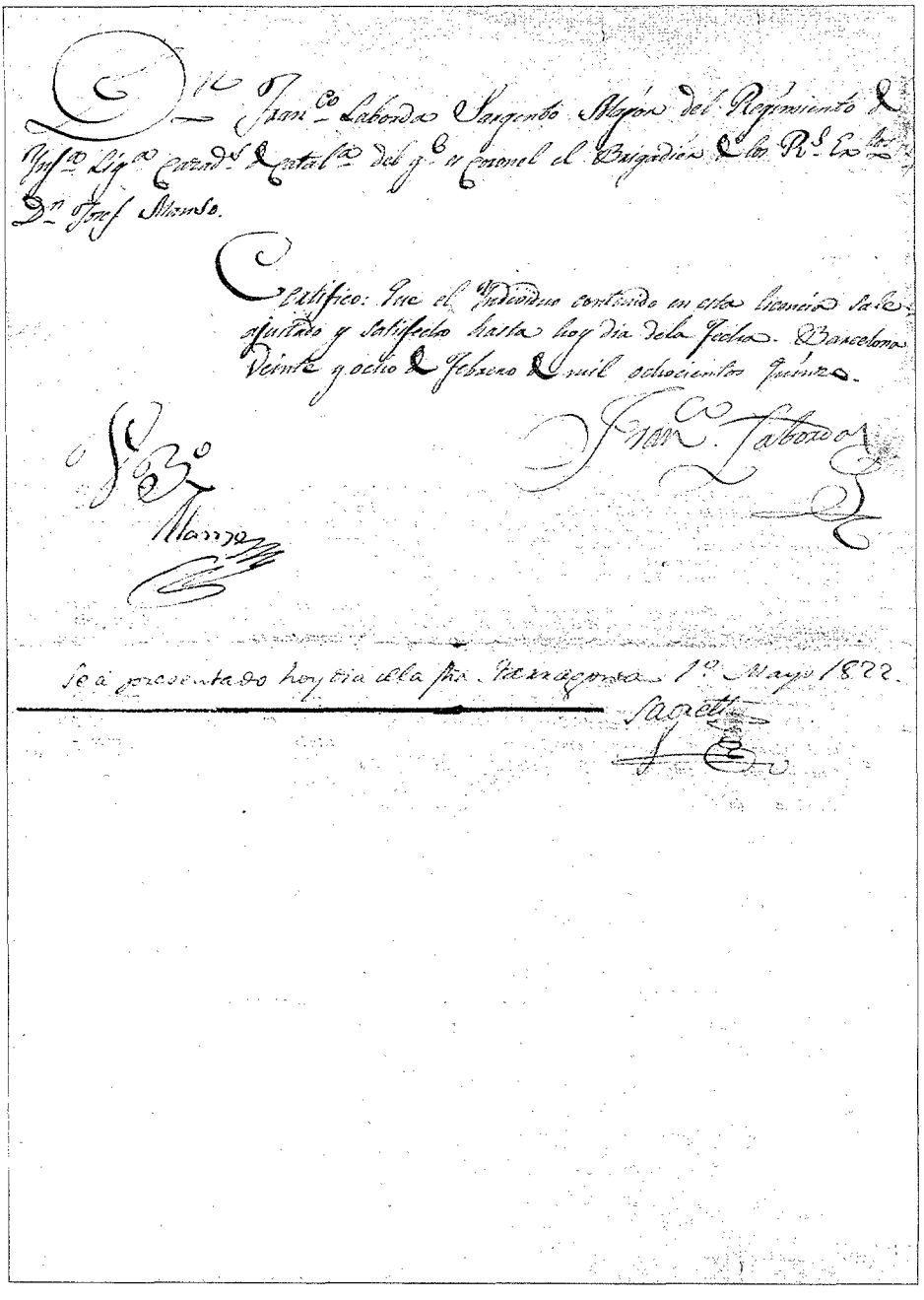

Fran.co Laborda Sargento Mayor del Regimiento de Inf.a Lig.a Catal.a del g.al en Comand.e el Brigadier Don R.s Lo Dn Jos.f Manso.

Certifico: Que el Individuo contenido en esta Licencia ha sido afiliado y satisfecho hasta hoy dia de la fecha. Barcelona Veinte y ocho de Febrero de mil ochocientos quince.

Fran.co Laborda

Manso

Se à presentado hoy dia de la fha. Tarragona 1.o Mayo 1822.

Sacett

❑ Concessió de "retiro de Inválido" a Pere Ferrerons. Gener-febrer de 1815 (2a part).

Els compromisos acordats en els capítols matrimonials deixaven clar que s'havia de lliurar de la següent manera: 250 lliures el dia del casament; les altres 100 lliures i la caixa i roba, al cap d'un any. En cas que morissin sense fills o que els fills que poguessin tenir morissin abans de l'edat de testar, només podria disposar de 100 lliures i les altres retornarien als donants o als seus hereus.

Per l'altra part Joan Guibernau, germà de Quitèria, aportava 225 lliures i una caixa. El dia del casament faria efectives 30 lliures i tota la resta l'havia de lliurar al cap d'un any.

Per aquests capítols comprovem com ni Pere Ferrerons era l'hereu, ni Quitèria Guivernau era pubilla.

CONTRABAN DE TABAC

El 19 de novembre de 1818, Pere Ferrerons era indultat pel rei Ferran VII[6] del delicte de contraban de tabac. Ho era per aquella vegada sota la condició "de que se retire a su casa a vivir honradamente cumpliendo con las leyes de buen vasallo". Per altra part era amenaçat de ser castigat amb tot el pes de la llei si reincidia. En aquell moment residia, segons el document que ens aporta aquesta notícia, a Vilanova i la Geltrú, que era la població on vivia la seva muller, Quitèria Guivernau, abans de casar-se.

BATLLE DE MASLLORENÇ, EN EL PERÍODE DE LA GUERRA DELS MALCONTENTS

El dia 20 de desembre de 1826, Pere Ferrerons va ser nomenat batlle de Masllorenç. El document de designació com a batlle era expedit a Barcelona pel Reial Acord[7] en nom del rei Ferran VII.[8] Seria batlle durant l'any 1827, període en el qual es produïren les revoltes dels Malcontents.[9] En un document del març de 1828 signat pel batlle Pere Ferré, el regidor primer Ramon Miquel, el regidor segon Anton Calaf i el síndic Ramon Farré, es manifestava que a Masllorenç ningú va agafar les armes durant aquell període, ni hi va haver cap aldarull. Així quedà escrit:

> En la pasada rebolucion y durante todo el tiempo que fue Bayle del dicho su pueblo consta por la certificacion del Reberendo Cura Parroco no haber habido un solo individuo que por su inobediencia a Su Rey ni falta de respeto a la Sagrada religion haya sido acreedor a el mas lebe castigo ni de ser tildado en cosa alguna pues a reinado en dicho pueblo el mayor orden y tanquilidad [...][10]

---

[6] El document en concret relatava que el superintendent general de la Real Hacienda ho comunicava a l'intendent del Principat. 10.12.1818.

[7] *Reial Acord*: Nom donat, sota el règim de la Nova Planta, a la sala o reunió de tots els ministres del civil de l'audiència per tractar afers del govern. DHC.

[8] Nomenament en document imprès signat a Barcelona el 20.12.1826.

[9] *Guerra dels Malcontents*: Aixecament armat ultrareialista que es va desenvolupar a Catalunya entre l'abril i l'octubre de 1827.

[10] Petició del març de 1828 signada pel batlle Pere Ferré, pel regidor primer Ramon Miquel, pel regidor segon Anton Calaf i pel regidor síndic Ramon Farré.

37.

SELLO DE OFICIO 4. MRS AÑO 1826

DON FERNANDO SEPTIMO POR LA

gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Jerusalen, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Menorca, de Sevilla, de Cerdeña, de Córdoba, de Córcega, de Murcia, de Jaen, de los Algarbes, de Algeciras, de Gibraltar, de las Islas de Canarias, de las Indias Orientales y Occidentales, Islas y Tierra-firme del mar Océano; Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, de Brabante y de Milan, Conde de Abspurg, Flandes, Tirol y Barcelona, Señor de Vizcaya y de Molina, &c. &c.

POR CUANTO en cumplimiento de la Real Cédula de diez y siete de octubre de mil ochocientos veinte y cuatro debe proceder esta Audiencia á la eleccion de sugetos para los oficios de República de todos los pueblos de este Principado, que reúnan las circunstancias prescritas en la misma: POR TANTO el Real Acuerdo en el Real nombre de S. M. elige y nombra para Bayle de Lugar y Termino de Masllorenc del Corregimiento de Villafranca para el año de mil ochocientos veinte y siete á Pedro Ferrerons

cuyo oficio ha de servir con las mismas facultades y cargos que sus antecesores, hasta que, en conformidad á la propia Real Cédula, se le nombre sucesor; y se manda á los Regidores y Ayuntamiento que recibido el juramento al elegido, que deberá prestar con arreglo á las órdenes vigentes y de portarse bien y fielmente en su oficio; le pongan en posesion de él y se le tenga y repute por tal Bayle obedeciendo sus órdenes y mandatos guardándole y haciendo se le guarden todas las honras, franquicias, libertades, exenciones, prerrogativas é inmunidades y todas las otras cosas que por razon del expresado oficio debe haber y gozar y le deben ser guardadas, y se le responda de los salarios y emolumentos que le pertenecen y debe percibir y cobrar sin que se le ponga en ello el menor impedimento. Dado en Barcelona á veinte de Diciembre de mil ochocientos veinte y seis.

D. Juan Lopez de Vinuesa, Regente. *D. José Maria de Seoane.* *D. José Victor de Oñate.*

Francisco Ribas, Secretario del Real Acuerdo.

Registrado en el Officialium 10 fól. 373.
Derechos del Sello 10 ₰

Título de Bayle de Masllorens.
á favor de Pedro Ferrerons.

❑ Nomenament de Pere Ferrerons com a batlle de Masllorenç.

Tanmateix Ramon Arnabat dóna la xifra de quatre malcontents per a Masllorenç, que representaven el 0,9 de la població —Masllorenç tenia 520 habitants— i el 3,2 dels homes de 16 a 40 anys[11].

Durant l'any 1827, en el qual Pere Ferrerons va exercir de batlle de Masllorenç, va rebre almenys sis comunicats impresos del govern militar i polític de Vilafranca del Penedès, signats per Josep d'Olzinellas, que devien ser tramesos als pobles del corregiment de Vilafranca. Tres d'ells eren considerats molt reservats i un de reservat a seques. Els cinc primers van del febrer a l'abril i el darrer és de primers d'octubre. La major part d'ells es limitaven a transferir als responsables de la justícia dels pobles del corregiment de Vilafranca, comunicats i ordres superiors. En el primer d'ells, datat del 6 de febrer, es responsabilitzava un grup d'espanyols refugiats a Londres de la redacció d'un "criminal i horrososo escrito" en el qual es proposava la proclamació de Carles V per a "remediar los daños actuales de la Monarquia". A continuació es confirmava que l'escrit havia estat imprès ja a Brussel·les. Les ordres que s'emanaven cap a totes les autoritats del *Reyno* eren:

> [...] de que empleen la mayor vigilancia, y recojan cuantos egemplares se introduzcan en el del referido papel subversivo, y los remitan á V.E., encargandoles ademas que esten á la mira de los Revolucionarios y observen la conducta de los Sospechosos.

De ben segur que aquest escrit responia a les pretensions de la primera fase de la guerra dels Malcontents, quan el moviment era clarament carlí, és a dir, partidari de la proclamació com a rei de Carles, germà de Ferran VII.

Un altre d'aquests escrits impresos era del 23 de febrer, en el qual es comunicava que:

> [...]se sabe que los revolucionarios Españoles y estrangeros en Lisboa, en Londres, en Bruzelas, y en Francia, trabajan para sublevar la España, contando que con el apoyo que pretenden tener en este Reyno, S.M. se verá obligado á haber de dar una Constitución, y esperando que este plan, se verifique dentro de poco tiempo.

Per a prevenir aquesta possibilitat el Reial Acord ordenava que:

> [...] bajo la mayor reserva zele y observe las operaciones de los mercados de desafectos á S.M. y averigüe las conversaciones que tengan; con la advertencia que á la menor sospecha que dén tales individuos los arreste, forme causa, y dé parte de su resultado [...].

Aquestes ordres s'acompanyaven d'unes serioses advertències cap a Josep d'Olzinellas, cap militar i polític de Vilafranca:

---

[11] ARNABAT, Ramon. "Els Malcontents al Corregiment de Vilafranca (1827). Una aproximació" A: ARNABAT, Ramon [editor] (2001). *Els Moviments Socials al Penedès. Actes del II Seminari d'Història del Penedès.* Institut d'Estudis Penedesencs, p. 176-197. Esmentem altra bibliografia territorialment propera sobre els Malcontents: AGUADÉ I SORDÉ, Jaume (1998). *Joan Rafí Vidal (un heroi de Vilabella, cap dels Malcontents.)* Valls: Institut d'Estudis Vallencs. També: ANGUERA, Pere (1993). *Els Malcontents del corregiment de Tarragona.* Barcelona: Rafael Dalmau, Editor.

> [...] será V.S. responsable con su persona y destino, si los enemigos del orden, llegasen á querer plantear en lo mas minimo sus perversas maquinaciones y no lo haya evitado, pues que no habrá cosa que pueda servir á V.S. de disculpa cuando con tiempo se le dan los avisos oportunos.

Olzinellas era conscient de l'abast i la gravetat de les advertències, que transmetia als batlles dels pobles:

> [...] no pudiendo menos de transmitirle la responsabilidad que se me impone si por su descuido ó negligencia llegase á perturbarse en este Pueblo la pùblica tanquilidad, y le recuerdo la mas escropulosa observancia de las ordenes circuladas sobre las Justicias de dar parte de qualquiera novedad que ocurra por nimia que sea.

Al parlar de Constitució, entenem que els acusats de promoure "perversas maquinaciones" serien, en aquest cas, personatges liberals, partidaris de restaurar la Constitució de 1812 i contraris a la política absolutista que dominà durant el període conegut com a Dècada Ominosa que comprèn des de la fi del Trienni Liberal, el 1823, fins a la mort de Ferran VII, el 1833. De totes maneres, tant els ultrarealistes com els liberals, promotors d'accions per a canviar el rumb de la política espanyola, sempre, uns i altres, seran titllats de revolucionaris, fet que ens pot confondre.

En un altre comunicat del 12 de març Josep d'Olzinellas insistia en l'obligació de donar informació de qualsevol cosa per insignificant que fos. Ho feia a partir de les ordres rebudes del Reial Acord que alhora venien dictades des del governador del Consell Reial. Al fons de tot hi havia els "avisos dados por el Embajador de S.M. en Paris sobre las maquinaciones de las sociedades secretas para revolucionar la España [...]", a raó dels quals el govern havia cregut necessari "haya sugetos destinados en las actuales circunstancias para que solo en este servicio empleen todo su celo y cuydado". El fet d'haver-se destinat policies a la prevenció dels intents revolucionaris no eximia l'atenció i la vigilància que havien de continuar tenint els jutges, tot i que es manifestava que "todos debemos obrar con prudencia sin entorpecer de modo alguno á los de Policia que trabajan en su ramo como ha sido y és la intencion del Rey N. Sr."

La següent circular del 23 de març contava que l'ambaixador de Lisboa havia comunicat que el dia 17 de gener van sortir de la cort portuguesa quatre oficials —vestits a la portuguesa— que es dirigiren a España, per ordre del ministre de la guerra, Cándido José Javier, a "rebolucionar á toda Costa y riesgo". L'objectiu de la circular era que, en cas de transitar alguns d'aquests oficials portuguesos per algun dels pobles del corregiment, fossin detinguts. També en aquest cas es tractaria de promoure una revolta de signe liberal.

Fins ara, a les circulars comentades es tractava de prevenir de conspiracions vingudes de l'exterior, de signes contraris, unes de liberals i les altres d'ultrareialistes. La que ara exposarem feia referències a moviments observats dins del Principat, que correspondrien a la primera fase del conflicte dels Malcontents. Deia així:

> El Escmo. Sr. Presidente ha manifestado al Real Acuerdo que con motivo de los avisos que ha recibido de que en algunos puntos de este Principado, se trataba de atentar contra las disposiciones del Gobierno alterando la tranquilidad pública, consideraba conveniente que al mismo tiempo que por su parte tomaba las oportunas para contener cualquier desorden,

> coadjuvase el Tribunal al propio fin, por los medios que estubiesen á su alcance y le dictase su celo, y en consecuencia ha resuelto el Acuerdo, que se dirija orden á todos los Corregidores escitando su celo y vigilancia paraque tomen inmediatamente, cuantas medidas de precaucion consideren necesarias al efecto de que no se altere la pública tanquilidad y para que recomienden lo mismo con la mayor eficacia á las Justicias, previniendoles que persigan á qualquiera que atente contra ella [...]

Aquesta circular estava datada del dia 1 d'abril. La següent ja era del 9 d'octubre, quan les revoltes dels Malcontents tocaven a la seva fi. Es tractava d'un comunicat de Josep d'Olzinellas demanant que cada diumenge se li passés un informe "de todas las novedades que hubiesen ocurrido en este Pueblo y termino, en la semana anterior como tambien los demas partes que me pasaba V. todas las semanas antes de estas ocurrencias [...]".

Durant el període del seu mandat com a batlle i suposem que en relació a la guerra dels Malcontents van haver de ser lliurades totes les armes del poble:

> [...] y asi fué que inmediatamente que llegó el superior mandato de haberse de entregar las armas el exponente y su cura parroco fueron los primeros que las entregaron é inmediatamente y sin el mas mínimo retardo las entregó todo individuo del pueblo que las tenia.[12]

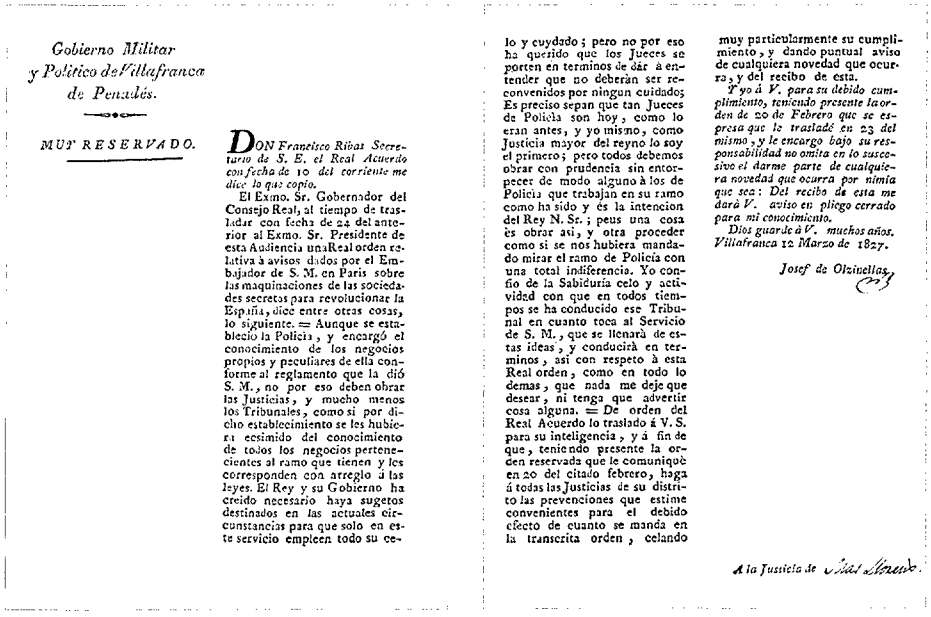

Gobierno Militar y Político de Villafranca de Penadés.

MUY RESERVADO.

DON Francisco Rivas Secretario de S. E. el Real Acuerdo con fecha de 10 del corriente me dice lo que copio.

El Exmo. Sr. Gobernador del Consejo Real, al tiempo de trasladar con fecha de 22 del anterior al Exmo. Sr. Presidente de esta Audiencia una Real orden relativa à avisos dados por el Embajador de S. M. en Paris sobre las maquinaciones de las sociedades secretas para revolucionar la España, dice entre otras cosas, lo siguiente. = Aunque se estableció la Policia, y encargó el conocimiento de los negocios propios y peculiares de ella conforme al reglamento que la dió S. M., no por eso deben obrar las Justicias, y mucho menos los Tribunales, como si por dicho establecimiento se les hubiera eesimido del conocimiento de todos los negocios pertenecientes al ramo que tienen y les corresponden con arreglo á las leyes. El Rey y su Gobierno ha creido necesario haya sugetos destinados en las actuales circunstancias para que solo en este servicio empleen todo su celo y cuydado; pero no por eso ha querido que los Jueces se porten en terminos de dàr à entender que no deberàn ser reconvenidos por ningun cuidado; Es preciso sepan que tan Jueces de Policia son hoy, como lo eran antes, y yo mismo, como Justicia mayor del reyno lo soy el primero; pero todos debemos obrar con prudencia sin entorpecer de modo alguno à los de Policia que trabajan en su ramo como ha sido y és la intencion del Rey N. Sr.; peus una cosa ès obrar asi, y otra proceder como si se nos hubiera mandado mirar el ramo de Policia con una total indiferencia. Yo confio de la Sabiduria celo y actividad con que en todos tiempos se ha conducido ese Tribunal en cuanto toca al Servicio de S. M., que se llenarà de estas ideas, y conducirà en terminos, asi con respeto à esta Real orden, como en todo lo demas, que nada me deje que desear, ni tenga que advertir cosa alguna. = De orden del Real Acuerdo lo traslado á V. S. para su inteligencia, y á fin de que, teniendo presente la orden reservada que le comuniquè en 20 del citado febrero, haga á todas las Justicias de su distrito las prevenciones que estime convenientes para el debido efecto de cuanto se manda en la transcrita orden, celando muy particularmente su cumplimiento, y dando puntual aviso de cualquiera novedad que ocurra, y del recibo de esta.

Y yo á V. para su debido cumplimiento, teniendo presente la orden de 20 de Febrero que se espresa que le trasladé en 23 del mismo, y le encargo bajo su responsabilidad no omita en lo sucesivo el darme parte de cualquiera novedad que ocurra por nimia que sea: Del recibo de esta me darà V. aviso en pliego cerrado para mi conocimiento.

Dios guarde à V. muchos años. Villafranca 12 Marzo de 1827.

Josef de Olzinellas

A la Justicia de Vilafranca.

❑ Comunicat "Muy reservado" de Josep d'Olzinellas, cap militar i polític de Vilafranca del Penedès, del 12 de març de 1827

[12] Petició del març de 1828 signada pel batlle Pere Ferré, pel regidor primer Ramon Miquel, pel regidor segon Anton Calaf i pel regidor síndic Ramon Farré.

Passat el període conflictiu, el març de 1828, Pere Ferrerons demanava poder tornar a recuperar la seva escopeta adduint sobretot raons de seguretat:

> [...] y en razon de que cada dia estan sucediendo los robos y azecinatos los mas escandalosos sin que se halle uno seguro en sus propias casas por no tener defensa alguna [...]

Aquesta expressada raó no fa altra cosa que confirmar la inestabilitat existent en bona part de l'època viscuda per Pere Ferrerons, fins i tot en els períodes en els quals no hi ha un conflicte armat declarat.

PURIFICAT DE RESPONSABILITATS

En data de 2 de juliol de 1829, era signat un document en el qual es declarava *purificado* Pere Ferrerons de la "conducta militar i política que obserbó durante el gobierno revolucionario".[13] Se li havia format un expedient segons la reial ordre de 18 de març de 1825. A Pere Ferrerons, en aquest document, es considerava que abans del 7 de març de 1820 era soldat retirat amb invalidesa i que residia a Masllorenç. La data del 7 de març corresponia al dia que Ferran VII es va veure obligat a signar el decret pel qual es declarava decidit a jurar la Constitució de 1812, després que la insurrecció de Riego triomfés, després d'un temps d'incertesa. És la data d'inici del període conegut com el Trienni Liberal que duraria encara no tres anys. Sens dubte són una pila d'anys entre el final del Trienni i la data de l'exculpació de responsabilitats. El fet de cobrar una pensió d'invàlid de soldat segurament seria una raó per a ser-li obert un expedient, per saber que la seva conducta no havia estat destacada, en el bàndol liberal, és clar. No sabem si el fet de ser batlle en un altre període conflictiu hi va tenir res a veure.

COMPRES I CONTRACTES DE TERRA EFECTUADES PER PERE FERRERONS

1. Contracte de rabassa morta

El dia 14 de maig de 1826, Pere Ferrerons pagava 16,5 duros a Josep Claver, pagès de Masllorenç, per l'establiment perpetu d'una rabassa morta de 4 jornals de terra que podia plantar de vinya i oliveres. Aquesta peça de terra afrontava amb una altra del mateix Ferrerons. Pere Ferrerons havia de pagar a Josep Claver de l'oli i del vi que produís, de cada quatre parts una, i del blat, de sis una. En cas que Claver volgués vendre la peça de terra, a igual preu Pere Ferrerons seria el preferit. El contracte el signava Pau Bou, vicari natural, de Masllorenç.

---

[13] És un document del "Regimiento Infantería de Zamora 7º de Linea". El signava, a Barcelona, Andrés de Bores y Villalobos, tinent d'aquest regiment que era secretari de la "Junta de Purificación para la clase de Tropa, existente en este Principado de Cataluña" i el Brigadier Antonio de Solà que n'era el president.

Reg.do N.º 712 Libro 2.º F.º 368.

REG.TO INF.RIA DE ZAMORA 7.º DE LINEA.

Junta de Purificacion para la clase de Tropa, existente en este Principado de Cataluña.

Don Andres de Bores y Villalobos, Teniente del Regimiento Infantería de Zamora 7.º de Línea y Secretario de la expresada, de la que es Presidente el Sr. Brigadier de dicho Regimiento.

CERTIFICO: *que habiéndose formado por esta Junta Espediente, segun lo prevenido en la Real órden de 18 de Marzo de 1825, para examinar la conducta militar y política que observó durante el gobierno revolucionario, el Soldado antes del 7 de Marzo de 1820, Voluntario con Guipúzcoa, Dispersos en Las Marcas, y en la actualidad residente en Vto Sueblo, Pedro Ferrerons*

Examinados los informes que de dicho individuo dan sugetos fidedignos y adictos á la Real Persona del Rey Nuestro Señor á quienes tubo á bien dirigirse dicha Junta, le ha declarado PURIFICADO *en sesion de veinte y siete de Junio de mil ocho cientos veinte y nueve.*

En virtud de las facultades que le competen segun los articulos 2.º y 6.º de la Real órden de 18 de Marzo de 1825. Y para los efectos que convengan al interesado doy la presente de mandato de la Junta, con visto bueno del Sr. Presidente en Barcelona 2 de Julio de 1829.

Andres de Bores y Villalobos

V.º B.º
El Brigadier Presidente.

Antonio de Solís

❑ Pere Ferrerons és declarat "purificado" en relació al període del Trienni Liberal.

2. COMPRA D'UNA PEÇA DE TERRA, DE LA QUAL N'HAVIA COMPRAT ELS DRETS DE RABASSA MORTA

El dia 2 d'agost de 1829, Pere Ferrerons comprava una peça de terra de quatre jornals, part vinya, part oliveres, situada al terme de Puigtinyós a la partida de la Quadra de Barberans. Els propietaris de la terra eren Joan i Francesc Miquel, pare i fill, hisendats veïns de Valls[14]. Els seus progenitors havien establert un contracte de rabassa morta amb Pere Coll, de Masllorenç, l'any 1750, el qual havia de lliurar, com a contrapartida, una setena part de tots els fruits i grans. Posteriorment Pere Ferrerons havia comprat al fill de Pere Coll "los treballs, drets y milloras adquirits en la mateixa terra". Per tant Pere Ferrerons era el que, en el moment de la venda, tenia el domini útil de la terra, el qui la treballava. La venda s'efectuà per un valor de 150 lliures, moneda catalana, que Ferrerons havia lliurat en fer l'escriptura de venda. El contracte se signà a Valls pel notari Mariano Cases i Gassol.

3. CONTRACTE DE MASOVERIA O DE PARCERIA

L'any 1833 es concretava un contracte de parceria entre Pere Ferré, usufructuari d'un tros de terra de 13 jornals, de vinya i arbres (oliveres) situada a la partida de la Plana del terme de Masllorenç i Pere Ferrerons, que passada la verema podria començar a conrear. El contracte, que tenia una durada de quatre anys, estipulava detalladament les obligacions del parcer i les condicions de pagament en fruits, certament dures. La collita de la verema anava a mitges, partint a pes, amb mesures de cargues. Però a més a més el parcer havia de veremar la part de l'amo i portar-la al cup. L'amo podia posar un home de la seva confiança per fer les cargues, i ho havia de pagar el masover. De la sembradura les condicions anaven al terç, dues per al parcer i una per a l'amo. Les particions es podien fer, a gust de l'amo, en garbes al tros, o en gra a l'era. En el darrer cas, la palla era per al masover per la feina de traginar les garbes i de batre. En la collita de l'oli els tractes eren com els de la verema: es partia a mitges i el parcer tenia l'obligació de collir i netejar les olives i portar-les a casa de l'amo.

Vistos els tractes de partió de les collites veurem un seguit de condicions sobre les formes de conrear de la terra. El parcer podia fangar cada any una quarta part de la terra de sembradura que aquell any hagués estat sembrada i podia plantar-hi llegums sense donar-ne part a l'amo. En les terres de sembradura havia de fer dues bones llaurades "ab animals grossos" abans de "cubrir-la".[15] En cada quartera de sembradura[16] havia de fer quatre-cents formiguers i en aquella terra, aquell any, hauria de "sembrar grans d'espiga" i l'any següent llegums. I així successivament els altres anys. El masover havia de posar en el femer que assenyalés l'amo tot el boll de la sembradura i la palla del llegum. Els fems

[14] El senyor directe i alodial era l'abat de Santes Creus.

[15] *Cobrir*: Fer boïcs o formiguers, tapar de terra els feixos de llenya per a cremar-los.

[16] Mesura agrària corresponent a l'extensió de terra on es pot sembrar una quartera de llavor.

servirien per adobar les vinyes. La vinya havia de podar-la "vista a dos nusos, deixant tres caps a cada sep y cuatre en los mes poderosos". L'amo es reservava la facultat de resseguir la podada i en cas de no estar ben feta el parcer hauria de resseguir-la. Les redoltes havia de "consumirlas totas en dita terra". Cada any, a la vinya, havia de fer els colgats[17] i capficats[18] necessaris; fer dues llaurades i dues cavades, resseguir les males herbes. Les oliveres havia d'esporgar-les com corresponia i "consumir en dita terra tota la rama". Finalment si el parcer, en el nostre cas Pere Ferrerons, no complia els pactes, l'amo el podia treure de la terra. Aquest contracte era redactat al Vendrell pel notari Rafael Escofet.

4. Parceria a Aiguamúrcia

A 29 de juliol de 1931 es feia càrrec d'una altra terra en règim de parceria a Aiguamúrcia. De les terres que eren de Josep Atediger (?) no en sabem les mesures. El contracte es referia a les terres de la seva *Hacienda o Heredad* que tenia a Aiguamúrcia, que eren de sembradura i regadiu. Les condicions eren al terç: dos per al parcer i una per al propietari. Aquestes terres tant les podia cultivar ell personalment com fer-ho mitjançant altres persones. El propietari li deixava posar la palla al seu paller, li donava estada a casa seva quan anés a Aiguamúrcia, així com també li deixava la quadra. Aquest contracte anava signat només pel propietari en paper no oficial.

CARTA DE MONTEVIDEO

Entre la documentació de Pere Ferrerons es conserva una carta escrita pel seu cunyat Pere Guivernau des de Montevideo. Va ser contestada el 29 d'agost de 1833. Està escrita amb lletra bastant clara, però amb la sintaxi i l'ortografia desastroses, senyal evident que els coneixements en escriptura eren molt limitats. Aquest fet fa difícil la comprensió d'algunes parts de la carta. Si bé a l'encapçalament tot fa pensar que estigui escrita el 3 d'agost, sospitem que era de l'any anterior. Les tres últimes línies de la carta, si bé escrites amb la mateixa cal·ligrafia, se'ns apareixen les lletres un xic més grans i la tinta un pèl més forta. A banda d'això, el fet que s'hi descriu i les dates que es donen, fan pensar que va ser un afegitó posat a darrera hora quan es va trametre la carta, tal vegada a mans d'algú que tornava a Catalunya. En primer lloc explicava Pere Guivernau que acabaven d'arribar a Montevideo i que gaudien de bona salut. Després contaven un fet, si bé freqüent a l'època, no per això menys dolorós. El 15 de juny la seva esposa va donar llum a un fill "muy hermoso" que va morir al cap de quatre dies. Sembla que l'arribada a Montevideo era per viure junt amb els seus sogres un cop perduda la criatura: "viendo el feliz estar que se me

[17] *Colgar*: Ficar en terra una redolta fent-li treure el cap un tros lluny del cep perquè formi un cep nou.

[18] *Capficar*: Ficar una sarment doblegada en terra i fer-la sortir per un altre cap per formar un cep novell.

espera luego de haver entrado en la casa de mi sor suegro me tranquilizo en parte y procuro proporcionar dias de lagria a mi querida suegra y esposa". Demana notícies dels coneguts i de la seva germana Maria. Abans de donar records (*memorias*) a molta gent coneguda li diu: "y si has falesido manda me a/desir para que yo ya donda he de escribir". És a dir, que si és mort que li faci saber perquè sàpiga on ha d'escriure. Abans de cloure la carta demanava que li enviés dos forcats. Un l'havia de comprar de nou i l'altra era al Vendrell. També els guarniments de l'animal, un parell d'esteves i dues relles de 15 lliures, dos parells d'estenalles, dues esteves i un bridó de llaurar. Tot, és clar, per treballar la terra. Finalment a les tres línies finals que hem comentat comunicava que "la sogre es murta, A cap de set mesos. Murió dia 16 de enero". Ens inclinem a pensar que la carta iniciada el 3 d'agost no es conclou fins a la mort de la sogra. La carta no fa altra cosa que deixar constància que l'emigració cap a Amèrica era un fet usual. Pere Guivernau devia emigrar des del seu Vendrell natal.

ESBORRANY DE DOCUMENT

Es va conservar un esborrany de document o carta que hauria de signar l'alcalde de Masarbonès,[19] en la qual se certificava que Pere Vives (àlies Ferrerons) [20] no va agafar les armes contra la reina Isabel II i a favor del pretendent Carles. Altra vegada se'l nomenava com a "Militar retirado del servicio de Exercito de Su M. (Q.D.G) D^{n}. Fernando 7^{m}". Tot i que l'esborrany no porta cap data és fàcil pensar que es tracta de la primera guerra carlista. Com a beneficiari de la pensió per mutilat de guerra que venia percebent des de finals de la guerra del Francès, en aquest cas com uns anys abans també va haver de fer, li calia demostrar que no s'havia alçat en armes contra la monarquia, encarnada ara en la reina Isabel II.

REBUTS DE DINERS DEIXATS

Entre la documentació conservada trobem rebuts diversos,

El 7 de juny de 1830 deixava 60 lliures a Josep Calaf, que necessitava per satisfer el llegat que havia de donar per capítols matrimonials a Josep Cendra, marit de la seva germana Antònia. També a canvi li donava un tros de terra de la qual en cas de ser-li retornats els diners, Pere Ferrerons tindria dret a la collita de l'any.

El 17 d'octubre de 1830, Pere Ferrerons deixava 16 duros, 5 rals de billó, a Pau Pugibet, a canvi de pins bons per a bigues o de carbó.

El 10 de maig de 1840 deixava 60 lliures a Raimunda Obradó i Anton Obradó, muller i marit. Fins que no li tornessin els diners li donaven a empenyorament una peça de terra de vinya de 2,5 jornals.

---

[19] Petit nucli de població del municipi de Masllorenç.

[20] Suposem que és el nostre home.

Finalment veurem tot el que estava anotat en un paper format quartilla, a les dues cares. Pels tons de la tinta i la lletra sembla clar que va ser anotat en diverses vegades. En alguns del deutes no s'especifica el motiu. A la part final en veiem que corresponen a jornals de llaurar, cavar, podar i sembrar. Ho transcrivim tal i com està escrit:

NOTA DE LO QUE DEUEN Á PERE FERRERONS DE MASLLORENS

Primo lo Boveret. 8 duros dic	15 ll.
La dona del Po Ticu dita Maria Sagu 4 duros dic	7 ll. 10 s.
La Volera Viuda, 26 peceta y mitja dic	9 ll 18 s. 9 d.
Iₘ. Tres cortons de farina a 3 pecetas y mitja va	1 ll. 5 s. 2 d.
Pau Ferrer dit Pau Casat. 4 duros dic y tot.	10 ll. 7 s. 6 d.
La Dona del Borrassó 2 duros dic	3 ll. 15 s.
La Dona del Fandango. 7 pecetas dic y 3 pˢ. Mes	3 ll. 15 s. 6 d.
Ambros Ferrer dit lo Casat. 2 duros	3 ll. 15 s.
Lo Cendra de la Quadra de Barberans set duros dic y dos duros mes y dos pecetas [21]	36 ll. 7 s. 6 d.
Lo Ferrer Tusquellas 4 duros dic	7 ll. 10 s.
Agusti Ferrer un duro dic[22] Dit Agusti Ferrer ha pagat tot lo duro	1 ll. 17 s. 6 d.
Manuel de la Jepa onse pecetas	4 ll. 2 s. 6 d.
La dona del Borrasso dotse dias de llaurar vinya a tres pecetas y mitja	15 ll. 15 s.
Iₘ. Entre favons y una mesureta de oli	7 s. 6 d.
Per Joan Gallart he llaurat 9 jornals á preu de 3 pecetas y mitja per dia. Valen	11 ll. 15 s. 3 d.
Iₘ. P. Dit Joan Gallart 2 jornals y mitx mes de llaurar. Valen	3 ll. 5 s. 7 d.
La Fandanga set jornals de llaurar viña valen	9 ll. 3 s. 9 d.
La Maria Ventura casada ab lo hereu Cendret un jornal de sembrar llaurant y tres jornals de cabar viña y un jornal de sembrar de home	9 ll. 18 s. 9 d.
Iₘ. Quatrte jornals de podar	9 ll. 17 s. 5 d.
La Jove Volera un jornal de llaurar viña y dos jornals de cabar viña	2 ll. 5 s.
Jaume Ferrerons Germá te entre tot algunas	16 ll. 17 s. 6 d.

[21] Aquest concepte està ratllat.

[22] Igualment ratllat, segurament a l'haver cobrat.

LA MORT DE PERE FERRERONS

Pere Ferrerons va morir el dia 10 de desembre de 1840 a l'edat de 54 anys. Va ser enterrat al fossar de l'església parroquial de Sant Bartomeu de Puigtinyós (Montferri). En aquell temps l'església de Sant Ramon de Penyafort de Masllorenç, edificada entre el 1774 i el 1816, era sufragània de la parròquia de Montferri en caràcter de vicaria natural independent.[23] Hem de suposar que Masllorenç no tenia encara cementiri propi i els seus difunts es devien enterrar al fossar de l'església de Montferri que estaria ubicat al seu costat, tal i com era usual a l'època.[24]

LES SEGONES NÚPCIES DE QUITÈRIA GUIVERNAU, VÍDUA DE PERE FERRERONS

Quitèria Guivernau va maridar-se per segona vegada al cap de dos anys i mig de la mort de Pere Ferrerons.[25] Ho feia amb Joan Rabadà Roig, pagès hisendat de Vila-rodona, viudo des de feia més de 13 anys. Joan Rabadà havia estat casat en primeres núpcies amb Maria Llorens, morta el 1829 a l'edat de 35 anys. El fruit del primer matrimoni de Joan Rabadà van ser vuit fills. Tres d'aquest fills no van passar d'un o dos dies de vida, un va morir al cap de mig any, un altre als dos anys i un altre als cinc anys. Quan va néixer l'hereu, Pere, ja havien mort els seus cinc anteriors germans. Aquesta crua realitat entra dins els paràmetres de la mortalitat infantil de l'època. Quitèria Guivernau només coneixeria l'hereu i probablement l'última filla, la Rosa. Quan es va produir aquest casament, Joan Rabadà tenia 54 anys i Quitèria Guivernau 47 o 48. Els casaments entre vidus, o amb un dels dos consorts vidu, cal considerar-los un fet usual, a conseqüència d'una esperança de vida molt més curta que l'actual.[26]

Uns dies abans del casament se signaren els capítols matrimonials.[27] Quitèria Guivernau aportava com a dot tots els béns mobles i immobles que per dot "se li prometeren donar per ocasió de son primer matrimoni" amb Pere Ferrerons i que posseïa en el lloc de Masllorenç. A més a més aportava el "creix o esponsalici" que Pere Ferrerons li féu en els capítols matrimonials. També aportava 400 lliures que assegurava tenir en diners, crèdits,

---

[23] MIQUEL MORGADES, Miquel (1990). *L'església i el campanar de la parròquia de Sant Ramon de Penyafort de Masllorenç*. Institut d'Estudis Penedesencs.

[24] Serà a la segona meitat del segle XX quan els pobles van començar a traslladar els cementiris cap als afores de les poblacions, pressionats per les autoritats, per motius sanitaris. Per exemple, el nou cementiri de Vila-rodona va ser beneït l'any 1855.

[25] El dia 9 d'agost de 1843.

[26] A Vila-rodona, a la primera meitat del segle XIX un 25,6 % de les persones que es casaran seran vidus o vídues. Vegeu: SANTESMASES I OLLÉ, Josep (1984). *El segle XIX a Vila-rodona*. Valls: Institut d'Estudis Vallencs.

[27] En poder de Baltasar Martí Padrines, notari públic de Valls. 15.7.1843.

mobles, etc. Per la seva part, Joan Rabadà augmentava el dot en 50 lliures de les que ella en podria disposar lliurement i prometia conservar "los béns immobles" que aportava la dita Quitèria. A més volia que durant la seva vida tingués la dot i que el dia de la seva mort en pogués disposar com ella volgués. En cas de morir primer Joan Rabadà, estipulava que havia de ser mantinguda a casa seva "tant en sanitat com en malaltia" i mantenir-se vídua. Si per cas de no avenir-se amb l'hereu i haver de marxar de casa, aquest li havia de passar una pensió diària de "tres vintidosos o rals de velló". La pensió cessaria en cas de mort o de maridar-se altra vegada. Preveia la successió dels seus béns en ordre i preferència de fill per fill i de filla per filla, dels que poguessin tenir. No indicava tenir fills de l'anterior matrimoni.

EL TESTAMENT DE QUITÈRIA GUIVERNAU

Un any després del casament, Quitèria Guivernau va fer testament.[28] Disposava en primer lloc que fos enterrada al cementiri de Vila-rodona i que li fossin dites 50 misses resades. Deixava a la seva germana Maria, vídua de Joan Sidós de Vila-rodona, la quantitat de cent lliures catalanes. De tots els altres béns en feia hereu el seu marit Joan Rabadà. En cap cas feia referència a fills, senyal que no en va tenir o que no en va sobreviure cap. Quitèria Guivernau va morir l'11 de novembre de 1855 a l'edat de 60 anys. El seu segon marit, Joan Rabadà Roig, va tenir una llarga vida. No va morir fins l'any 1873 a l'edat de 84 anys.

[28] En poder de Baltasar Martí Padrines, notari public de Valls. 13.11.1844.